

Fogászati asszisztens

A foglalkozás jelenlegi munkaerőpiaci helyzete

Foglalkoztatottak száma A fogászati asszisztensek az egészségügyi jellegű szakmák körébe, azon belül az asszisztensek foglalkozási szakmacsoportba tartoznak. 2005-ben az asszisztens szakmacsoport (köztük a fogászati asszisztensek) száma 35000 fő körül mozgott. A szakmacsoporthoz a következő szakmák tartoznak: fogászati asszisztens, általános asszisztens, általános asszisztens egészségügyi intézményben, általános rendelőintézeti asszisztens, klinikai fogászati higiénikus, egyéb asszisztensek, gyógyászati asszisztens, gyógyfoglalkoztató asszisztens, gyógyfoglalkoztató segédasszisztens, orvosi laboratóriumi technikai asszisztens

Munkahelyek jellege A fogászati asszisztensek többsége állami (egészségbiztosítási) költségvetésből támogatott egészségügyi szervezeteknél/praxisokban tevékenykedik. Kisebb, de egyre növekvő hányaduk, a kliensek által közvetlenül finanszírozott magánszervezeteknél/magánpraxisoknál kerül alkalmazásra. Gyakori az úgynevezett vegyesfoglalkoztatás, ami azt jelenti, hogy az asszisztens egyidejűleg dolgozik állami-, illetve magán egészségügyi szervezeteknél. A fogászati asszisztensek 'asszisztensi' munkakörben tevékenykednek alárendelve a kezelő fogorvosnak. Általában minden fogorvosnak van egy állandó asszisztense, ez azért fontos, mert a folyamatos együttműködés során kiismerik egymás erősségeit, gyengeségeit, így az asszisztens tudni fogja, mire kell jobban odafigyelnie, adott esetben figyelmeztetnie az orvost. Miután az orvos és az asszisztens összeszokott „csapattá” válnak, ez hatékonyabbá, eredményesebbé teszi a fogászati kezelést. Jelentős számú asszisztens mikrovállalkozások keretében tevékenykedik, amely praxisokat az egészségbiztosítási pénztár és/vagy a magánbetegek finanszíroznak. Jelenleg a 9-főnél nagyobb szervezetek alkalmazzák az asszisztensek többségét. A pályakezdő fogászati asszisztensek szinte kivétel nélkül alkalmazottként kerülnek foglalkoztatásra.

Az asszisztensek a második legnépesebb foglalkozáscsoport az egészségügyön belül. Az országban dolgozó asszisztensek többsége 10 főnél nagyobb szervezetekben, intézményekben dolgozik.

3K CONSENS IRODA

Munkarend, Bérezés A fogorvosi ellátás az egészségügyi alapellátásban és a magánpraxisban is az ország egész területén megtalálható, így fogorvosi asszisztensekre is mindenhol szükség van. A fogászati rendelők főként a városokban és nagyobb településeken találhatók.

A fogorvosnak biztosítania kell az ellátási területéhez/kliensköréhez tartozó személyek számára a fogorvosi ellátást, így ennek megfelelően az orvos mellett dolgozó asszisztensnek is többműszakos munkarendben kell dolgoznia. A két- vagy többműszakos munkarend igen gyakori ebben a szakmában. A folyamatos munkavégzés időtartamát a betegkör nagysága és az előzetesen meghatározott kezelés jellege határozza meg. Általános, hogy 4-6 órás váltakozó műszakban (délelőtti és kora délutáni-, valamint délutáni rendelés) történik a betegek fogadása, majd ezt követően foglalkozik az orvos és az asszisztens a praxis fenntartásával (adminisztrálás, kezelési tervek kidolgozása, stb.). Komolyabb kezelések (pl. fogbeültetés) végzése meghosszabbíthatják a műszak időtartamát. A magánrendelőkben – ellentétben a körzeti rendelőkkel – gyakran nem kötelező az asszisztensnek egy meghatározott időszakban állandóan rendelkezésre állnia, hanem munkaidejét az szabja meg leginkább, hogy a betegek milyen kezelési időpontokat választanak maguknak. Ennek megfelelően előfordulhat a napi 12 órás munkavégzés, de ennek ellentétje is – amennyiben nincs beteg, a fogorvosnak és a hozzá tartozó asszisztensnek nem kell jelen lennie a rendelőben.

A 2006-os hivatalos bruttó bér adatok szerint fogászati asszisztensként havonta átlagosan 94 ezer, pályakezdőként 80 ezer forint körül keresnek. Ezek az adatok főként a közintézményekre jellemző, a magánklinikák által finanszírozott munkakörökben ennél jóval magasabbak az elérhető jövedelmek, ahol az asszisztensek fizetését jellemzően órabéren számolják el. A magánpraxisokban dolgozó asszisztensekről elmondható, hogy egy viszonylagos folytonosságot fenntartó szakmai pályát, anyagilag kiszámítható és folyamatos egzisztenciális felemelkedést biztosít a szakma képviselője számára.

A foglalkozás jövőbeni kilátásai

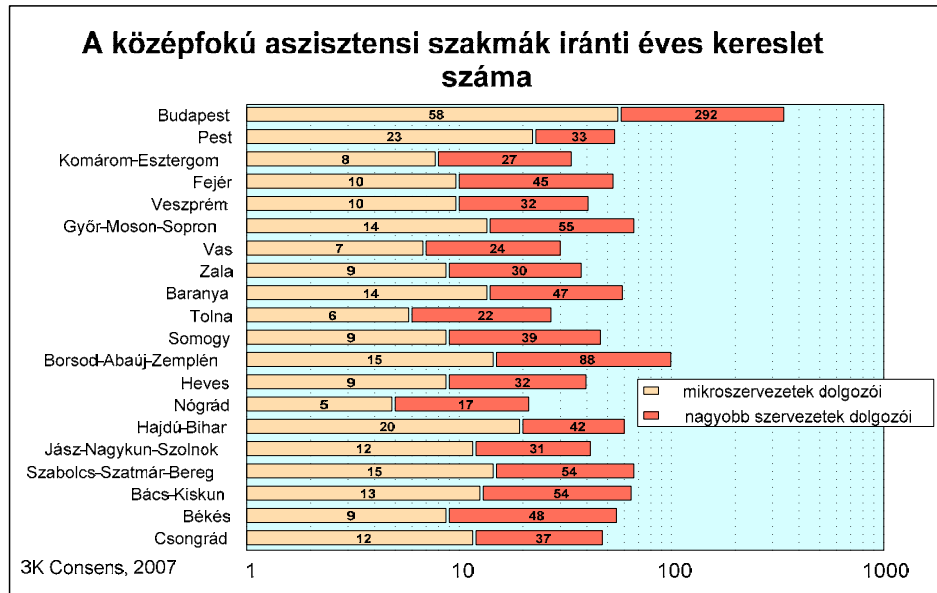
Szakma iránti kereslet A szakmai iránti keresletet a magyarországi/európai lakosság fogazatának állapota és a fogászati kezelés igénybevételének általános hajlandósága határozza meg a legerőteljesebben. A fogászati technikák fejlődésével ma már lehetséges a fájdalommentes fogászati kezelés, ez is hozzájárul ahhoz, hogy egyre többen és gyakrabban fordulnak az emberek fogorvoshoz. Magyarországon az utóbbi években jelentősen megnövekedett és minőségileg átalakult az ételmiszer-fogyasztás, amely a fogápolás kultúrájának relatív változatlansága mellett a magyar lakosság fogazatának állandó romlásához vezetett/vezet. A lakosság fogazatának állapotát örökletes tényezők is erőteljesen meghatározzák, csak ezen az alapon is több tízezer tehető a folyamatosan visszatérő betegek száma. Az esztétikai fogászat (fogfehérítés, fogszabályozás, stb.) egyre nagyobb teret hódít a lakosság körében, így várhatóan ez a tényező is emelni fogja a fogászati kezelésben részesülők számát. Magyarországon a minőségi fogászati kezelés rendkívül kedvező árfekvésű a nyugat-európai országok fogászataihoz képest, a 'fogászati turizmus' már ma is komoly bevételi forrást jelent a szakma képviselőjének számára. Összességében véve a magyarországi/európai előregedő lakosság, a fogyasztási kultúra megváltozása, az örökletes tényezők, az esztétikai fogászat terjedése, az egyre élénkülő nyugat-európai igények folyamatosan növekvő keresletet támasztanak a szakma irányába.

Az asszisztensi szakmákban elhelyezkedni kívánók elhelyezkedési lehetőségei a jövőben várhatóan bővülnek. A szakmában dolgozók száma 2015-re a maihoz képest 10%-al

3K CONSENS IRODA

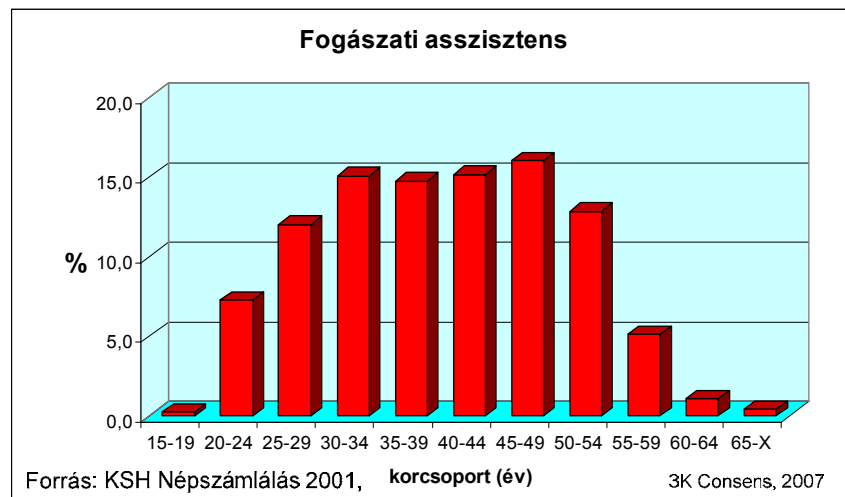
magasabb lesz, ez évente körülbelül 1300 fő új munkavállalónak biztosít munkalehetőséget 2015-ig. (3K Consens Iroda szakértői becslés 2007)

Az asszisztens szakmacsoportban várhatóan Budapesten és valamivel kisebb mértékben Borsod-Abaúj-Zemplén megyében lesz legnagyobb a létszámnövekedés, a létszám növekedés a 10 fő alatti szervezetre lesz erősebben jellemző.

Életkormegoszlás A fogorvosi asszisztens hivatást választóknak közös jellemzője, hogy szeretnek emberekkel foglalkozni, kedvelik a biológiát, nem irtóznak az emberi szövetektől, váladékoktól és jó kézügyességgel rendelkeznek. A szakmára jellemző az álló testhelyzetben, zárt térben-, kézi- és gépi eszközökkel végzett munka, azok számára a legmegfelelőbb, akik képesek – többnyire alárendelt viszonyban – követni az orvos utasításait, de adott esetben elég rátermettséggel rendelkeznek ahhoz, hogy észrevételeikkel segítsék az orvos munkáját.. A cserélődés/szakmaváltás okai leggyakrabban a munkakörülményekkel, az elérhető bérekkel, a munkahely távolságával vannak összefüggésben. Az azonos bér melletti jobb munkakörülmények, a közelebbi munkahely lehetősége sokszor állnak a munkahelyváltás háttérében. Az utóbbi években gyakorivá vált a közfinanszírozású praxisokból, intézményekből a magánpraxisokba, egészségügyi szervezetekbe való áramlás.

A jelenleg fogászati asszisztensként dolgozók között kevés a pályakezdő, a 20-29 éves korosztály aránya alacsony, míg az idősebb kor szerinti létszámmegoszlása egyenletesen magas. Ez is jól mutatja, hogy a szakma ellátásához, annak végzése közben megszerezhető tapasztalatra van szükség.

Fő feladatok, munkakörülmények A fogászati asszisztens elsődleges feladata, hogy asszisztáljon az orvosi vizsgálatoknál és kezeléseknél. Feladatai között a legfontosabbak a kezelésekhöz szükséges eszközök, anyagok előkészítése, az orvos munkájának figyelemmel kísérése, a kezelés során a szájüreg tisztán tartása, a kezelt felülethez való hozzájutás biztosítása - a nyelv, ajkak, nyál, vér, stb. félrehúzásával, eltávolításával. Az asszisztens továbbá részt vesz a beteg fogászati tervének kidolgozásában (lejegyzi az orvos által mondottakat), önálló vizsgálatokat végez (röntgenfelvétel készítése, nyálteszt, stb.), biztosítja a beteg számára a szükséges higiéniai eszközöket (szájöblítő, törölköző). Olyan általános teendők is a munkakörükbe tartoznak, mint a betegek és a hozzátartozók tájékoztatása, átfogó egészségügyi tanácsadás nyújtása. A fogászati asszisztensek legfontosabb kompetenciái: - kézügyesség, - magas fokú empátia, - koncentrációképesség, - állóképesség, - precizitás. Az asszisztensek munkájában alapvető követelmény a sterilitás biztosítása. A szakemberek vékony, erős anyagú gumikesztyűt, arcukon orvosi maszkot, gyakran védőszemüveget, testükön – az orvosétól általában eltérő színű – orvosi köpenyt hordanak, nagyobb műtétek esetén izzadságot felszívó betéttel ellátott műtősapkát is viselnek.

Kompetenciák, iskolai végzettség, elvárások Az új szakképzési rendszerben a 'fogászati asszisztens' úgyszólván elágazó-szakképesítéssé változott. Ez azt jelenti, hogy a 'fogászati asszisztens' pályára készülőknek az 'egészségügyi asszisztens' alapszakképzésen belül kell specializálódniuk a 'fogászati asszisztens' pályára/elágazásra. A szakma iskolai rendszerben és felnőttképzésben egyaránt tanulható, a képzési idő 2 év, felnőttképzésben legfeljebb 2000 óra. A munkáltatók általában előnyként értékelik, ha a fogászati asszisztensek 'klinikai fogászati higiénikus' szakképesítéssel is rendelkeznek, amely az 'egészségügyi asszisztens' szakmára épülő emeltszintű képesítés.

A fogorvosi szakma folyamatosan fejlődik, így mind a fogorvosnak, mind az asszisztensnek fel kell készülnie az élethossziglan való tanulásra. Minden szakmának van egy kerete, amely nem vagy csak lassan változik az évek során (az alapvető elméleti tananyag, például az anatómia) és létezik egy képlékenyebb része, amely a technológiai változásoknak, az új anyagok-, eszközök megjelenésnek/fejlődésnek függvényében állandóan változik. A fogászatban is teret hódított a lézerrel-, ózonnal-, fényvel való kezelés, elterjedt a számítástechnika által támogatott munkavégzés, folyamatosan új, a korábbiaktól eltérő tulajdonságú anyagok (fogzománcmarók, tömítések, stb.) és fogászati kezelési-, diagnosztikai technikák jelennek meg. A szakma képviselőinek elengedhetetlen az újítások naprakész ismerete, ezért munkájuk mellett állandó továbbképzésben vesznek részt. Az egészségügyi

3K CONSENS IRODA

szervezetek jelenleg-, illetve a közeljövőben fokozottabban érvényesülő igényei az asszisztensekkel szemben: - a szakterület magas szintű ismerete, - alapfokú angol és/vagy német nyelvismeret, - a számítógép felhasználói szintű ismerete, - modern eszközök (röntgen, orvosi szék, stb.) kezelésnek ismerete - szakmai tapasztalat, - önálló- és csoportos munkavégzés képessége, - felelősségteljes, precíz munka, - empátia, - kezügység.

A szakmában dolgozókkal szemben elvárás lesz a modern fogászati berendezések ismerete, kezelése. Szükségessé válik a speciális röntgengép kezelési ismeret is, valamint a számítógép-ismeret is előnyt jelent a jövőben.

Karrier A fogászati asszisztensek karrierje gyakran nem a szervezet hierarchiájában való emelkedéssel, hanem az anyagi megbecsülés növekedésével mutatható ki. A nagyobb egészségügyi intézményekben az asszisztensek általában nem töltenek be vezető pozíciót. A kisebb praxisokban, a fogászati asszisztencián kívül más szakterületekhez (például szájhygiéniahoz) is értő szakemberek gyakran kapcsolt munkakörben vannak, így nem ritka, hogy például a szájhygienikusok jelentős része a fogászati asszisztensek közül kerül ki. A karrier, az anyagi megbecsültség inkább a magánpraxisokban értelmezhető, mert az egészségbiztosítási pénztár támogatásából fenntartott praxisok a legtöbb esetben gazdálkodási problémákkal küszködnek. Az anyagi megbecsültség az évek számával emelkedik, hiszen ebben a szakmában kimondottan nagy szerepe van a sokéves tapasztalatnak. Az asszisztensek béren felüli juttatása szintén a magánszférában értelmezhető igazán: leggyakoribb eleme prémium és az étkezési hozzájárulás.

Magyarországon az egészségügyi asszisztensek, ápolók presztízse az orvosok megbecsüléséhez képest meglehetősen alacsony. Nyugat-Európában és az Egyesült Államokban az ápolók, asszisztensek magas társadalmi presztízsnak örvendhetnek, amelyet anyagi megbecsülésük is mutat, amely a kinti árviszonyok mellett – hazai perspektívából értékelve – magas színvonalú életvitelt tesz lehetővé. (Az USA-ban folyamatosan több mint fél millió betöltetlen állás várja az egészségügyben elhelyezkedni kívánó szakmabelieket.) Az eltérő lehetőségek szakmabeliek jelentős mértékű emigrációját váltotta ki, amely itthon munkaerőhiányban jelentkezik. Jelenleg is közel 3500-4000 álláshely betöltetlen. Rövidtávon szükséges lesz a szakma presztízisének emelése, amelynek elsősorban a bérekben kell megmutatkoznia, különben krónikus ápoló- és asszisztenshiány alakulhat ki az országban. Utóbbi következménye a szakma felértékelődése lehet, így várhatóan jelentősen emelkedni fognak a szakmában elérhető jövedelmek.